

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Факультет романо-германської філології

Кафедра теоретичної та прикладної фонетики англійської мови

Д и п л о м н а р о б о т а

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

на тему: **«Інтонційні засоби вираження афекту в англійському
кінематографічному дискурсі»**

Intonation means expressing affect in English film discourse

Виконала: студентка денної форми навчання

спеціальності 035 Філологія 035.04

Германські мови та література (переклад включно)

Колесникова Валерія Валеріївна

Керівник докт.філол.н.,

проф., завідувач кафедри Бігунова Н.О.

Рецензент канд.філол.н., доц. Ігіна О.В.

Рекомендовано до захисту:

протокол засідання кафедри

№ 3 від 05.11.21

Захищено на засіданні ЕК № 2

протокол № від

Оцінка _____ / _____ / _____

(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Завідувач кафедри

Голова ЕК

Кравченко Н.О.

Колегаєва І.М.

(підпис)

(підпис)

Одеса – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. ДОСЛІДЖЕННЯ АФЕКТУ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ	
1.1. Підходи до емоцій як до об'єкту лінгвістичних досліджень	6
1.2. Визначення афекту як емоційного вибуху.....	14
РОЗДІЛ II. ВЕРБАЛЬНІ ТА НЕВЕРБАЛЬНІ ПРОЯВИ АФЕКТУ В ЛІТЕРАТУРНОМУ ТА КІНЕМАТОГРАФІЧНОМУ ДИСКУРСІ	
2.1. Лексичні, граматичні та стилістичні засоби вираження афекту в прямому мовленні персонажів літературного дискурсу.....	20
2.2. Зміст і комунікативні функції невербальних засобів	26
2.3. Невербальні засоби вираження афекту в літературному дискурсі	30
2.4. Невербальні засоби вираження афекту в кінодискурсі	36
РОЗДІЛ III. АУДИТОРСЬКЕ ТА ЕЛЕКТРО-АКУСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНТОНАЦІЙНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ФРАЗ АФЕКТУ	
3.1. Методика аудиторського дослідження.....	41
3.2. Результати аудиторського аналізу.....	42
3.3. Методика електро-акустичного дослідження	49
3.4. Результати електро-акустичного аналізу	52
ВИСНОВКИ	59
БІБЛІОГРАФІЯ	65
SUMMARY	70

ВСТУП

Емоції в житті людини відіграють ключову роль у спілкуванні та пізнанні навколишнього світу. Вони мають численні зовнішні прояви в образотворчому мистецтві, в театрі, в кіно. Завдяки міміці, жестам і просодії ми можемо побачити реальний емоційний стан людини. Емоції ніби фарбують зміст наших думок, слів, вчинків. Саме ці феномени в структурі особистості «видають» правду про людину, її істинні риси, помисли і наміри, оскільки є вродженими або мають рефлекторну природу.

Протягом останніх десятиліть проблема емотивності входить до числа найбільш обговорюваних в антропоцентричній лінгвістиці. Такі лінгвісти, як В.І. Жельвіс, В.І. Шаховський, Н.А. Лукьянова, Е.А. Нушикян, І.В. Томашова, Е.М. Галкіна-Федорук, І.В. Арнольд висвітляли свою точку зору у низках робіт, присвячених цій проблемі.

В кінці ХХ століття у вітчизняній психолінгвістиці і прагмалінгвістиці затверджується уявлення про деяку самостійність афекту як виду емоційних явищ і при класифікації цих явищ його стали виділяти поряд з вербальними, невербальними і паравербальними засобами вираження комунікативної діяльності.

Здатність актора через міміку і жести висловлювати емоції і почуття, надавати характеристику його персонажа, демонструвати ставлення до навколишнього середовища, транслювати думки – робить міміку і жести найважливішими компонентами кінематографічних творів, які вимагають пильної уваги і подальшого вивчення. Являючись настільки важливими компонентами фільму, жести, міміка і просодія не отримали належного висвітлення в працях лінгвістів.

Велика кількість психологів як радянських, так і зарубіжних привертала увагу до вивчення емоцій, а саме К.Ізард, Є.П.Ільїн, В. Вілюнас, Б.І. Додонов, С.Л. Рубінштейн, О.М. Леонтьєв, Я. Рейковський та Л.С. Виготський.

Власне стану афекту присвячено незначну кількість лінгвістичних досліджень, більшість з яких зосереджена на структурно-синтаксичних особливостях афективного мовлення, як, наприклад, роботи М.М. Суислової (1997), О.О. Лисенкової (2007), Т.М. Синєокової та К.І. Беляєвої (2018), К.Г. Нікуліної (2015), Н.Г. Кравченко (2016), К.Є. Ізард (2000), К.О. Негляд (2018), Е.А. Попко (2014).

Проте низка питань, особливо стосовно невербальної та інтонаційної реалізації афекту, залишаються нерозв'язаними, що і обумовлює **актуальність** пропонованого дослідження, присвяченого виявленню вербальних і паравербальних засобів афективної мови в англомовному кінодискурсі та літературному дискурсі.

Об'єктом пропонованого дослідження є англомовний художній літературний і кінодискурс.

Предметом дослідження є вербальні та невербальні особливості мови персонажів літературного і кінодискурсу в стані афекту.

Метою даної роботи є аналіз комунікативних проявів афективного стану персонажів літературного і кінодискурсу.

Для досягнення поставленої мети були сформульовані наступні **завдання**:

- Охарактеризувати підходи до емоцій як до об'єкту лінгвістичних досліджень;
- Проаналізувати реалізацію афекту як емоційного вибуху в кінодискурсі;
- Описати вербальні (граматичні, лексичні та стилістичні) засоби вираження афекту персонажами літературного в стані афекту;
- Виявити невербальні засоби вираження афекту, використовувані персонажами літературного дискурсу;
- Виявити невербальні засоби вираження афекту, використовувані персонажами в кінодискурсі;
- Провести аудиторське дослідження інтонаційних характеристик фраз афекту.

Матеріалом дослідження курсової роботи слугували романи і фільми зазначені у Бібліографії.

Теоретико-методологічною основою курсової роботи стали дослідження вітчизняних лінгвістів, таких як В. І. Шаховський, О.О. Леонтьєв, Л.А. Піотровська, А. Вежбіцька, О.Е. Філімонова, О.В. Александрова, В.А. Маслова, О.М. Вольф та ін., питання взаємодії просодичного і невербального / кінетичного компонентів в різних мовах привертають таких вчених як І.І.Серякова, О.О.Селіванова, Г.Е. Крейдлін та ін.

Структура роботи обумовлена її метою і завданнями і складається зі Вступу, трьох розділів, Висновків і Бібліографії.

Перший розділ становить теоретичну основу дослідження емоцій в літературному дискурсі і кінодискурсі. У другому розділі розкриваються особливості вербального та невербального вираження афекту на прикладах фактичного матеріалу літературного та кінодискурсу. У третьому розділі проводиться аудиторське й електро-акустичне дослідження інтонаційних характеристик фраз афекту. У висновках підсумовуються основні спостереження, зроблені в ході дослідження. Список використаної літератури складається з 74 позицій.

ВИСНОВКИ

Вивчення реалізації емоцій у дискурсі може бути плідним лише при інтеграції різних наук – психології, прагмалінгвістики, когнітології, дискурсології, стилістики.

При широкому трактуванні, виникнення емоцій пов'язується зі стійкими, звичайними умовами існування, такими як відображення впливу або предмета (емоції висловлюють суб'єктивне їх значення) й загострення потреб (емоції сигналізують про це суб'єкту). В той час як при вузькому розумінні, емоції розглядаються як реакція на більш специфічні умови (фрустрація потреби, неможливість адекватної поведінки, конфліктність ситуації, непередбачений розвиток подій).

Сучасна наука трактує емоції як психічні стани і процеси в людини і тварини, у яких реалізуються ситуативні переживання і через які виявляється позитивне або негативне ставлення індивіда до певних об'єктів, сфер діяльності, до інших людей, до самого себе. Завдяки емоціям люди відчують, сприймають, розуміють й переживають навколишню дійсність. Емоції також відповідають за пристосування людського організму до середовища, що й відрізняє їх від почуттів.

Афект як явище емоційне, не може бути розглянутий без урахування поняття «емоція» та у взаємозв'язку з ним. Зарубіжні дослідники визнають синонімічність термінів афект і емоція, диференціюючи їх лише за належністю до різних категорій: афект вважається біологічним і фізіологічним поняттям, а емоція – психологічним.

Афект є потужним і відносно короткочасним за тривалістю емоційним процесом, під час якого знижується ступінь самоволодіння: дії та вчинки здійснюються за особливою емоційною логікою, а не за логікою розуму.

У пропонованому дослідженні афект визначається як бурхлива короткочасна рефлекторна емоційна реакція великої інтенсивності, переважно негативного характеру, яка характеризується послабленням або

повною втратою реципієнта вольового контролю над своєю поведінкою й наростанням емоційного збудження.

На відміну від власне емоцій об'єкт нашого дослідження – афект – виходить з під контроль інтелекту, нівелює соціокультурні чинники і має суто рефлексивний характер.

У стані емоційної напруженості труднощі, які відчуває людина в формуванні думок і виборі слів, проявляються в збільшенні кількості пауз хезитації, семантично нерелевантних повторень, заповнених пауз, вигуків і підсилювальних часток, пошукових та описуючих жестів, що супроводжують мову. Зазвичай знижується словникове розмаїття мови, зростає кількість кліше: *Jesus Christ/Hell/Goddamn/Fuck/For God's sake*.

Лексичний рівень відображення афективного стану може бути представлений **інвективною лексикою** – образливими словами, лихослів'ями, лайками, вербальними або невербальними (непристойні жести, пози) заміниками фізичної агресії, своєрідним емоційним розрядом, до якого люди вдаються під час сильного психологічного напруження.

На лексичному рівні в якості типових ознак мовлення в стані афекту також виділяються підсилювальні і заперечні частки, неозначені займенники, прикметники і прислівники у порівняльній і найвищому ступені порівняння, лексичні синоніми.

На рівні синтаксису найбільш поширеними при вираженні афекту є: вигуки, окличні (спонукальні) речення, риторичні питання, умовні речення, інверсія.

Для передачі емоцій в мові вживаються інфінітивні, еліптичні, незакінчені речення, речення з перерваною структурою. До синтаксичних засобів вираження емотивності в мові належать також парцеляція, вставні речення, відокремлення, паралелізм.

Емоційного забарвлення реченню надають такі стилістичні прийоми, як епітети, метафори, порівняння.

На фонетичному рівні емоції передаються за допомогою особливих інтонацій, а також наголосу. Афективна мова характеризується, з одного боку, специфічною деформацією мови, яка виявляється у «проковтуванні» ненаголошених складів, а з іншого боку, в акцентуації зазвичай ненаголошених службових слів.

Про зовнішні прояви афекту в міміці, пантоміміці, про особливості звучання голосу читач дізнається з опису автором наступних психофізіологічних особливостей поведінки персонажів:

а) зміни кольору шкіри обличчя (збліднення, почервоніння, поява плям на обличчі і на шиї);

б) зміни дихання (прискорене, переривчасте дихання, сипіння, схлипування, хрип);

в) голосові трансформації (шепіт, крик, вереск);

г) інші психофізіологічні симптоми, які свідчать про сильне емоційне хвилювання (посилене биття серця, тремтіння, посилене потовиділення, підвищення або пониження температури тіла і т.ін.);

д) неконтрольовані безглузді рухи (кудлання волосся, безцільні торкання до лица, підборіддя і предметів, вертіння предметів в руках);

е) рухи і жести, які видають крайній ступінь хвилювання (стукання кулаком, присідання, штовхання, хапання співрозмовника і багато інших).

Так, наприклад, за допомогою прикметників кольоропозначення, які входять в складений присудок разом з дієсловом широкої семантики *to be* і дієсловами зміни стану (*to get, go, become, grow*), збліднення, почервоніння та поява плям на обличчі й шиї внаслідок афекту можуть відбиватися в авторському коментарі.

Активно використовуються прикметники, що передають відтінки шкіри, такі як *crimson, red, pink*, дієслова *redden, flush*, іменники *redness, flush* і мають тісні асоціації з емоцією збентеження, сорому, а також гніву й люті.

Опис зміни дихання персонажа внаслідок емоційного потрясіння, здійснюється за допомогою вживання дієслів *to breathe, gasp, pant*.

Маркерами хвилювання мовця можуть слугувати наявні в авторському описі особливості звучання голосу за допомогою дієслів *to scream, shout, call, yell, sob, cry, roar, howl, explode, screech, mumble, murmur, mutter, whisper, stammer, whimper, gurgle, whine, growl, shriek*.

Для опису відчуттів людини у стані афекту вживаються вербалізовані кінеми, які включають іменник *heart* та дієслова або дієслівні сполучення, які номінують конкретні фізичні дії (*to beat, to give a beat, to pound, to burst out, to race*).

Автор художнього твору підказує читачеві, що персонаж знаходиться в стані крайнього нервового напруження, афекту, описуючи його рухи як безглузді або недоречні в тій ситуації, в якій він опинився. У стані емоційної напруги відбувається збільшення кількості подібних, неконтрольованих рухів з огляду на концентрацію уваги мовця або навіть його «зацикленість» на інших фактах.

Таким чином, авторський опис невербальної поведінки персонажа містить наступні індикатори афективного стану: опис зовнішніх фізіологічних проявів емоційного вибуху: *on the verge of tears, with ecstatic smile on her face, a look of panic, a look of terror comes into her eyes, almost lost consciousness*; опис особливостей міміки, пантоміміки мовця, його рухів, які вказують на його емоційний стан: *wide-eyed, frantically, mechanically, shrinking from him, shaking with intensity, smashes him across the face, shaking her fiercely*; вказівку на особливості звучання голосу: *yell, shout, screech, shriek, scream, whimper, gasp, explode at, hoarse voice, panicky voice, voice high with shock, shrilly voice, roar, shaken voice, sob, stifled torn sounds, cry wildly (violently, vehemently)*; опис рухів персонажа, неконтрольованих, безглуздин, а часом агресивних, спрямованих на завдання шкоди та болю адресатові (*to beat sb up, to bash, to slap, to smack, to pound*).

Також до невербальних засобів вираження афекту, що супроводжує мовленнєві висловлювання або замінюють їх в літературному та кінодискурсі, відносимо **жести** (струшування головою, хитання голови з боку

в бік, розведення рук в сторони, розмахування руками, зведення рук вгору, заплющення обличчя руками, «тикання» в співрозмовника вказівним пальцем, стиснення пальців у кулак, розмахування кулаками), **мімічні прояви** (насуplied брови, випучені очі, стислі щелепи, тремтячі губи, роздуті ніздрі і щоки) і **кінетичні дії** (підстрибування, присідання, стукіт долонею або кулаком по столу, наближення до співрозмовника, штовхання співрозмовника).

Щодо аудиторського аналізу, доходимо висновку, що для фраз афекту характерними є високий тональний рівень, широкий діапазон мови, використання низхідних ядерних тонів та різних шкал: низхідної, висхідної та плинної. Серед ядерних тонів, характерних для афективного мовлення переважає спадний тон. Цей тон є характерним для всіх синтаксичних типів фраз, окрім запитань, для яких більш характерним є висхідний тон.

Великі контрасти зафіксовано на рівні гучності та темпу мовлення. Мовлення може бути або дуже гучним, оратор може голосно кричати, або він може шепотіти. Темп або дуже повільний з довгими паузами, або надзвичайно швидкий.

Під час акустичного аналізу ми дійшли висновку, що фрази афективного мовлення характеризуються контрастним варіюванням ЧОТ. Цим висловлюванням може бути притаманний як широкий, так і вузький частотні діапазони. У стані афекту мовець вдається або до максимального підвищення висоти тону, або до максимального пониження висоти тону.

Афективне мовлення характеризується яскравим просодичним оформленням. Головною його особливістю є варіювання та контрастність всіх акустичних показників.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Александрова О. В. Проблемы экспрессивного синтаксиса. На материале английского языка: Учеб. пособие. Москва: Высшая школа, 1984. 211 с.
2. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык: Учебник для вузов. 4-е изд., испр. и доп. Москва: Флинта: Наука, 2002. 384 с.
3. Балабанова Л. М. Судова патопсихологія (питання визначення норми і відхилень). Донецьк: Сталкер, 1998. 432 с.
4. Бигунова Н.А. Речевые средства выражения аффекта. *Записки з романо-германської філології: Збірник наукових праць факульт. ром.-герм. філол. ОДУ. Одеса*, 2009. Вип. 24. С. 4 – 12.
5. Богданова І.Є., Перелигіна Л. А., Фролова О. І. Проблеми екстремальної та кризової психології. Збірник наукових праць. Вип. 8. Харків: НУЦЗУ, 2010. С. 388-394.
6. Варій М. Й. Загальна психологія: підр. [для студ. вищ. навч. закл.]. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 1007 с.
7. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. Москва: Русские словари, 1996. 416 с.
8. Вольф Е.М. Функциональная семантика оценки. Изд. 2-е, доп. Москва: Едиториал УРСС, 2002. 280 с.
9. Гамзюк М. В. Емотивність фразеологічної системи німецької мови (досвід дослідження в синхронії та діяхронії): Автореф. дис... д-ра філол. наук: Київ. нац. лінгв. ун-т. Київ, 2001. 31 с.
10. Додонов Б. И. Эмоция как ценность. Москва: Политиздат, 1977. 272 с.
11. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. [текст] навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 388 с.
12. Ежова Н.Ф. Способы языковой репрезентации эмоциональных концептов в романе Л. Н. Толстого «Анна Каренина». Вестник ВГУ, 2003. 21 с.
13. Жельвис В.И. Эмотивный аспект речи. Психолингвистическая интерпретация речевого воздействия. (Монография). Ярославль.: Изд-во Ярославского гос.пед.института. 1990.

14. Изард К. Психология эмоций. Серия «Мастера психологии». Санкт-Петербург: Питер, 2012. 464 с.
15. Илинская А.С. Знаковая типология языковых единиц, репрезентирующих эмоции в английском языке. *Ползуновский вестник: Сб. статей*. Барнаул: АлтГТУ, 2006. С. 98-105.
16. Ильин Е.П. Эмоции и чувства. Серия «Мастера психологии». Санкт-Петербург: Питер, 2016. С.784.
17. Калашник Я.М. Судебная психиатрия. Учебник. Москва: Госюриздат, 1961. 383 с.
18. Калита А. А. Динаміка зміни інтонаційної структури англійського емоційного висловлювання. *Вісн. Харк. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна*. 1999. № 461. С. 92–99.
19. Крейдлин Г.Е. Невербальная семиотика: Язык тела и естественный язык. Москва: Новое литературное обозрение, 2002. 592 с.
20. Леонтьев А. А. Некоторые психолингвистические характеристики спонтанной речи. Москва: АН СССР. Ин-т языкознания, 1972. 113 с.
21. Леонтьев А.Н. Лекции по общей психологии: Учебное пособие. Москва: Смысл, 2000. 509 с.
22. Лисенкова О. А. Синтаксическая транспозиция в мужской и женской аффективной речи: на материале английского языка: дисс ... канд. филол. наук. Нижний Новгород, 2007. 137 с.
23. Лук А. Н. О чувстве юмора и остроумии. Москва: Искусство, 1968. 191 с.
24. Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: Учебное пособие. Минск: ТетраСистемс, 2004. 256 с.
25. Моштаг Є. Мовні засоби вираження емоцій в українській жіночій мандрівній прозі. *Південний архів: Збірник наукових праць. Філологічні науки*. 2017. Вип. 67. С. 41 – 45.
26. Негляд К.О. Інтонаційні засоби вираження афекту в англomовному художньому дискурсі. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія “Філологічні науки”*. Мовознавство, № 12, 2019

27. Немов Р. Психология. 4-е изд. *Кн.1: Общие основы психологии*. Москва: ВЛАДОС, 2003. 688 с.
28. Нэпп М., Холл А. «Невербальное общение». Серия «Мастера психологии». Санкт-Петербург: Питер, 2014. 464 с.
29. Ортони А., Клоур Д., Коллинз А. Когнитивная структура эмоций. *Язык и интеллект*. Москва: Прогресс, 1995. С. 314–384.
30. Пиотровская, Л.А. Лингвистическая природа эмотивных высказываний (на материале русского и чешского языков). Дис. д-ра филол. наук. Санкт-Петербург, 1995. 510 с.
31. Попко Е. А. Невербальные средства реализации аффекта в англоязычном художественном дискурсе. *Науковий Вісник Міжнародного Гуманітарного Університету. Серія Філологія*. Одеса: МГУ, 2014. С. 159 – 161.
32. Попко Е. А. Маркировка эмоционального состояния аффекта в авторском описании поведения персонажа (на материале современного англоязычного художественного дискурса). *Вісник Запорізького національного університету: Збірник наукових праць. Філологічні науки*. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2014. № 2. 424 с.
33. Попко Е.А. Лексические и синтаксические особенности аффективной речи (на материале англоязычного художественного дискурса). *Наукові Записки. Серія Філологія*. Вінниця, 2013. С. 366 – 370.
34. Порожнюк А. Л. Вербалізація емоційного світу людини в художньому творі ("Persona grata" М. Коцюбинського). *Записки з українського мовознавства*. 2014. Вип. 21. С. 114-119.
35. Рейковский Я. Экспериментальная психология эмоций. Перевод с польского и вступительная статья В.К.Вилюнаса. Москва: Прогресс, 1979. 392 с.
36. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. Издательство: Питер, 2000. 720 стр.

37. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2010. 844 с.
38. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2008. 711 с.
39. Сєрякова І. І. Семіозис невербальних знаків комунікації. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Сер.: Філологія. 2013. Т. 16, № 2. С. 121-126.
40. Сєрякова И.И. Типология невербальных знаков коммуникации. *Science and Education a New Dimension. Philology*, II(5), Issue: 28, 2014. С. 84-88.
41. Сидоренко О.М. Нейтральна, емоційно забарвлена та стилістично маркована лексика. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник. Київ: Знання, 2010. С. 119- 128.
42. Синеокова Т. Н. К вопросу об интерактивной психосоциолингвистической парадигме. *Социальные варианты языка*. Нижний Новгород, 2002. С. 232-233.
43. Синеокова Т. Н. Некоторые лингвистические аспекты анализа состояния аффекта. Нижний Новгород, 2007. С. 19-25.
44. Сосновский Б.А. Психология: Учебник для педагогических вузов. Москва: Высшее образование, 2008. 660 с.
45. Филимонова О. Е. Эмоциология текста. Анализ репрезентации эмоций в английском тексте: Учебное пособие. Санкт-Петербург: ООО «Книжный Дом», 2007. 448 с.
46. Шаховский В. И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка. Воронеж, 1987. 208 с.
47. Шаховский В. И. Лингвистическая теория эмоций: монография. Москва: Гнозис, 2008. 416 с.
48. Экман П. Психология лжи: обмани меня, если сможешь: [пер. с англ.]. Санкт-Петербург: Питер, 2010. 302 с.
49. Harrison R.P. Nonverbal Behaviour: An Approach to Human Communication. New York: Spartal Books, 1972. P. 253-266.

50. Tomkins S. *Exploring Affect: The Selected Writings of Silvan S. Tomkins*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 540 pp.

ДОВІДКОВА ЛІТЕРАТУРА

51. Психологічний словник / за ред. В. І. Войтка. К.: Вища школа, 1982. 216с.
 52. Психология эмоций. Тексты / Под ред. В. К. Вилюнаса, Ю. Б. Гиппенрейтер. Москва: Изд-во Моск. ун-та, 1984. 288 с.

ІЛЮСТРАТИВНІ ДЖЕРЕЛА

53. Ahern C. *The Book of Tomorrow*. New York: HarperCollins Publishers, 2010. – 432 p.
 54. Brown D. *Angels & Demons* [Електронний ресурс]. New York: Pocket Books, 2000. – 1518 p.
 55. Brown D. *The Da Vinci Code* [Електронний ресурс]. New York: Doubleday, 2003. – 952 p.
 56. Brown D. *The Lost Symbol* [Електронний ресурс]. New York: Doubleday, 2009. – 1388 p.
 57. Christie A. *Death on the Nile* [Електронний ресурс]. Glasgow: Collins Crime Club, 1937. – 402 p.
 58. Christie A. *Murder on the Orient Express* [Електронний ресурс]. Glasgow: Collins Crime Club, 1934. 325 p.
 59. Coben H. *Deal breaker* [Електронний ресурс]. London: Orion, 2007. 888 p.
 60. Harris T. *The Silence of the Lambs* [Електронний ресурс] New York: St. Martin's Press, 1988. 620 p.
 61. Kessey K. *One Flew Over the Cuckoo's Nest* [Електронний ресурс]. New York: Viking Press & Signet Books, 1962. 766 p.
 62. King S. *It* [Електронний ресурс]. New York: Viking Press, 1986. 1823 p.
 63. King S. *The Dark Tower: The Gunslinger* [Електронний ресурс]. New Hampshire: Donald M. Grant, Publisher, Inc, 1982. – 1667 p.

64. King S. The Stand [Електронний ресурс]. New York: Doubleday, 1978. 2099 p.
65. Maugham W.S. Rain [Електронний ресурс]. New York: The Smart Set, 1921. 51 p.
66. Puzo M. The Godfather. London: Arrow, 2009. 608 p.
67. Sheldon S. The Sky Is Falling.. US: William Morrow, 2001. 416 p.
68. Wilde O. The Picture of Dorian Grey. Random House: Modern Library, 1998. – 254 p.
69. Williams T. A Streetcar Named Desire [Електронний ресурс] New York: New American Library, 1947. 154 p.

ХУДОЖНІ ФІЛЬМИ

70. Peaky Blinders. BBC Studios: directed by Steven Knight, 2014.
71. Pulp Fiction. A Band Apart Jersey Films: directed by Quentin Tarantino, 1994.
72. Seven. Cecchi Gori Pictures Juno Pix: directed by David Fincher, 1995.
73. Sherlock. Hartwood Films: directed by Mark Gatiss, 2010.
74. Why Women Kill 2. Imagine Television Studios: directed by Marc Cherry, 2021.